

رئیس / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

با سلام؛

نظر به استعلامات شفاهی و مکتوب مسئولین و دستگاه های ناظر پیرامون ایفای نقش و تبیین جایگاه مسئولین فنی داروساز در ارائه خدمات داروخانه ها و پیرو ابلاغ نامه شماره ۱۰۱/۱۵۹۰/د مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ درخصوص "سند جامع خدمات سلامت در داروخانه های ایران" که با هدف بهره مندی بیشتر مردم از خدمات علمی جوانانی که با صرف وقت فراوان و هزینه زیاد به کسب رتبه های ممتاز در آزمون کنکور و اخذ درجه دکتری در رشته داروسازی ناآل آمده اند؛ و همچنین با توجه به اهمیت ویژه کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق در تحویل داروهای بدون نسخه توسط داروساز، به لحاظ شناسایی اصالت دارو و جلوگیری از تقلب در کالاهای سلامت محور و بررسی وجود هرگونه عوارض، تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و پیشگیری از بروز خطرات تهدید کننده حیات ناشی از سوء مصرف داروها، بدینوسیله شرح وظایف مسئول فنی و خدمات قابل ارائه در داروخانه به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

لازم به ذکر است که انجام هریک از وظایف و یا ارائه هریک از خدمات ذیل می بایست مطابق ضوابط و استانداردهای خدمت اعلام شده توسط سازمان غذا و دارو صورت پذیرد.

❖ شرح وظایف داروساز مسئول فنی داروخانه:

۱. حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی به نحوی که هویت وی هم به لحاظ پوشش ظاهری و هم به لحاظ مکان استقرار برای مراجعه کننده قابل شناسایی باشد.
- تبصره- مسئولین فنی باید ملبس به روپوش سفید بوده و از اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه مجزا و با نصب تابلو مشخص شده باشد. پرسنل غیر داروساز داروخانه باید از روپوش با رنگ متفاوت استفاده کنند.
۲. تطبیق داروهای تحویلی به بیمار با نسخه تجویز شده پزشک پس از بررسی نسخه طبق ضوابط و حصول اطمینان از ارائه صحیح داروها و پذیرفتن مسئولیت با مهر و امضا کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار
۳. عرضه داروهای بدون نسخه با رعایت اصول علمی همراه با ثبت اطلاعات مرتبط و مهر و امضاء مستندات همزمان با تحویل دارو
۴. ثبت و مستندسازی اطلاعات تمام داروهای تحویلی اعم از داروهایی که با نسخه پزشک تحویل می شود و یا داروهای بدون نیاز به نسخه و خدمات مرتبط ارائه شده به پزشک و یا بیمار، در سامانه TTAC و پرونده الکترونیک سلامت (همراه با امضاء الکترونیک)
۵. التزام به رفتار حرفه ای و رعایت اخلاق داروسازی در همه جنبه های ارائه خدمت در داروخانه
۶. بررسی اخلاقی، قانونی و علمی نسخ ارائه شده با بکارگیری بانک های اطلاعاتی به روز و برخط
۷. حصول اطمینان از اصالت کلیه اقلام سلامت محور عرضه شده در داروخانه به بیمار
۸. پیشگیری از عرضه اقلام قاچاق، تقلبی و غیر مجاز در داروخانه

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۹. نظارت بر تامین فرآورده های سلامت موجود در داروخانه از زنجیره قانونی تامین آن ها
۱۰. انجام هماهنگی با پزشک معالج در صورت نیاز به هرگونه تغییر در نسخه تجویزی
۱۱. ارائه اطلاعات دارویی لازم به بیمار در صورت نیاز به هرگونه تغییر با هماهنگی پزشک
۱۲. بررسی و شناسایی و جداسازی اقلام غیرقابل فروش در داروخانه
۱۳. نظارت برتامین شرایط نگهداری درست داروها و استفاده از روش های علمی انبارش دارو و فرآوردهای سلامت در داروخانه و انجام کنترل های لازم
۱۴. نظارت بر امحاء مناسب داروهایی که قابلیت مصرف آن ها به هر نحو از بین رفته است
۱۵. ایفای نقش موثر به عنوان عضوی از تیم سلامت در برنامه پزشک خانواده
۱۶. نظارت بر حفظ شرایط بهداشت محیط داروخانه
۱۷. گزارش هرگونه تخلف کشف و یا مشاهده شده به مراجع قانونی

❖ شرح خدمات قابل ارائه در داروخانه

۱. ساخت، ترکیب و آماده سازی داروها با رعایت اصول علمی داروسازی (داروهای ساختنی و ...)
۲. ارائه مشاوره دارویی در دو سطح خصوصی، نیمه خصوصی با رعایت استانداردهای علمی و اخلاقی
۳. فعالیت جهت افزایش آگاهی و دانش تیم سلامت درخصوص داروهای نوین، اشکال جدید دارویی و تجهیزات استفاده از دارو و ملزومات پزشکی و نحوه مصرف منطقی آن ها با ارائه اطلاعات و آموزش های لازم
۴. ارائه فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل های تغذیه ای و ورزشی و آموزش مصرف علمی و منطقی آن ها با هدف کمک به ارتقای سطح سلامت جامعه
۵. ارائه آموزش های لازم در خصوص عوامل خطر و بیماری زا با توجه اصلاح سبک زندگی
۶. آموزش روش های پیشگیری از بیماری با مشارکت در برنامه های غربالگری و ارجاع بیماران شناسایی شده به پزشک به منظور ایجاد امکان تشخیص زودهنگام بیماری
۷. پیگیری و پایش برنامه دارویی بیماران مبتلا به بیماری های مزمن و غیرواگیر با هدف کمک به بیمار (compliance) و افزایش موفقیت برنامه درمانی
۸. تزریق واکسن های قابل ارائه در داروخانه مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۹. عرضه تست های تشخیصی سریع قابل ارائه در داروخانه، ارائه آموزش های لازم درخصوص نحوه انجام تست و انجام آن در صورت نیاز و درخواست بیمار مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۱۰. تنظیم برنامه شیوه زندگی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی بیمار با شناسایی نیازهای دارویی هر بیمار با توجه به خصوصیات فردی وی، مطابق با سیاست های ابلاغی نظام سلامت کشور
۱۱. ارائه خدمات دارویی، مشاوره ای و آموزش های لازم
۱۲. همکاری با پزشک و بیمار برای ایجاد سازگاری و تبعیت بیشتر بیمار در طول فرآیند درمان از طریق فرآیندهای تصمیم گیری مشارکت گرا و بررسی میزان همکاری بیمار در اجرای برنامه دارودرمانی و شناسایی موانع آن

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۱۳. مدیریت ناخوشی های جزئی با استفاده از داروهای بدون نیاز به نسخه با هدف هدایت جامعه از درمان خودسرانه به سمت خود مراقبتی با مدیریت صحیح و به موقع این ناخوشی ها
- تبصره-** در ارائه این خدمات ثبت مشخصات بیمار شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و شکایت اصلی (chief complaint) الزامی است و دارو باید با مهر و امضا مسئول فنی داروخانه و نظارت وی، تحویل داده شود.
۱۴. مشاوره با مراجعین برای شناسایی هر چه سریعتر بیماری و پیشنهاد ارجاع فوری به پزشک مربوطه
۱۵. پیشگیری از خطاهای داروپزشکی و کاهش هزینه های درمانی با تنظیم برنامه دارودرمانی و بررسی رژیم دارویی بیمار
۱۶. کمک به ارتقاء ایمنی بیمار و ایمنی دارویی با تبعیت از پروتکل ها و گایدلاین های دارویی و بالینی، ارسال سریع و به موقع گزارش عوارض ناخواسته دارویی و سایر فرآورده های سلامت و آموزش کافی مرتبط به بیماران
۱۷. کمک به مصرف منطقی دارو و حفظ محیط زیست با بررسی و ساماندهی داروهای موجود در منازل و امحاء مناسب و صحیح آن ها در صورت نیاز
۱۸. همکاری با سازمان و دانشگاه و مشارکت مؤثر در مطالعات فارماکوپیدمیولوژی و در برنامه های آموزش حرفه ای و اجتماعی که به منظور ارتقاء سلامت بیمار توسط این نهاد ها برنامه ریزی می شود
۱۹. ارائه کمک های اولیه در صورت نیاز و درخواست بیمار
۲۰. انجام بسته بندی مجدد و درج اطلاعات دارو، بیمار و پزشک معالج در بسته بندی جدید به نحوی که نوع دارو، شرایط نگهداری، عوارض جانبی، هشدارها و نحوه مصرف دارو برای بیمار کاملاً مشخص باشد

عطف به نامه شماره ۶۵۵/۱۱۶۸۹۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ ریاست سازمان غذا و دارو، با توجه به اهمیت به سزایی که کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق بر تحویل داروهای بدون نیاز به نسخه توسط مسئول فنی داروخانه در سلامت مردم ایفا میکند و با عنایت به اهمیت ویژه بندهای اول تا سوم شرح وظایف مسئول فنی، تاکید می گردد بر اجرای موارد زیر شخصاً نظارت فرمایید و ترتیبی اتخاذ فرمایید تا موارد ذیل سریعاً جهت اجرا و نظارت کامل در بازرسی ها مورد توجه ویژه قرار گیرد تا در صورت عدم رعایت مفاد زیر با داروخانه خاطی برخورد جدی و قاطع صورت گیرد.

در هنگام عرضه کلیه نسخ دارویی بیمه و غیر بیمه: کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار، باید توسط مسئول فنی داروخانه مهر و امضا گردد و امضاء نمودن بصورت غیر برخط و همزمان مجاز نمی باشد.

۱. **در عرضه کلیه داروهای بدون نیاز به نسخه:** ضروری است برای تحویل این داروها فاکتور دارو با ذکر تاریخ تحویل دارو، مشخصات داروهای تحویلی بیمار شامل نام و دوز و تعداد دارو و مشخصات دریافت کننده شامل نام و نام خانوادگی و شماره ملی، شکایت و مشکلی که برای دریافت دارو اظهار نموده (chief complaint) صادر و دارو با نظارت و پس از مهر و امضاء فاکتور توسط مسئول فنی داروخانه تحویل داده شود. نسخه دوم فاکتور با مهر و امضاء مسئول فنی باید تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری شود.

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۲. در عرضه دارو از طریق نسخ الکترونیک: مقتضی است هماهنگی لازم با سازمان نظام پزشکی در خصوص اختصاص سریعتر امضاء الکترونیک به مسئولین فنی داروخانه ها و ارائه آموزش های لازم در خصوص نحوه استفاده و تهیه زیرساخت لازم انجام شود.
- تمام نسخ الکترونیک باید همزمان با تحویل دارو به امضاء الکترونیک مسئول فنی داروخانه برسد. مسئولین فنی داروخانه ها موظفند تا زمان دریافت امضا الکترونیک، و آماده شدن زیر ساخت لازم در صورت ثبت نسخه الکترونیک، چنانچه نسخه در برگه دفترچه یا سرنسخه پزشک درج شده، نسخ مذکور و در صورت ارسال نسخه به شکل الکترونیک نسخه ثبت شده در سیستم، نسخه چاپ شده را همزمان با تحویل دارو به بیمار، مهر و امضاء و تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری کنند.
۳. **جداسازی مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل:** از آنجا که مسئول فنی داروخانه باید برای هر مراجعه کننده به داروخانه به سادگی قابل تشخیص از سایر پرسنل داروخانه باشد، مقتضی است از ابتدا سال ۱۴۰۰ فقط **مسئولین فنی از روپوش سفید** با اتیکت مشخص استفاده کنند و **مکان حضور ایشان در داروخانه به صورت مجزا با نصب تابلو** مشخص شده باشد.
۴. **تغییر رنگ لباس پرسنل داروخانه:** مقتضی است با هماهنگی انجمن داروسازان ترتیبی اتخاذ گردد تا از ابتدا سال ۱۴۰۰، جهت تشخیص راحت تر مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل توسط مراجعین، در خصوص تغییر رنگ لباس پرسنل و استفاده پرسنل داروخانه از روپوش به رنگی غیر از سفید اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر سعید نمکی

رونوشت :

- ✓ جناب آقای حاجی علی صراف مسئول شبکه پیام دولت
- جناب آقای دکتر سید حسین داودی مشاور محترم وزیر و مدیر کل حوزه وزارتی
- جناب آقای دکتر حسینعلی شهریاری رئیس محترم کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی
- سرکار خانم آموزنده امساک دبیرخانه حوزه ریاست سازمان نظام پزشکی

جهش تولید

مقام معظم رهبری

جناب آقای دکتر شانه ساز معاون محترم وزیر و رئیس سازمان غذا و دارو
سرکار خانم زینل اکبری متصدی امور دفتری دفتر وزارتی
✓ جناب آقای دکتر ضیاء رئیس محترم انجمن داروسازان ایران

رئیس / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

با سلام:

نظر به استعلامات شفاهی و مکتوب مسئولین و دستگاه های ناظر پیرامون ایفای نقش و تبیین جایگاه مسئولین فنی داروساز در ارائه خدمات داروخانه ها و پیرو ابلاغ نامه شماره ۱۰۱/۱۵۹۰/د مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ درخصوص "سند جامع خدمات سلامت در داروخانه های ایران" که با هدف بهره مندی بیشتر مردم از خدمات علمی جوانانی که با صرف وقت فراوان و هزینه زیاد به کسب رتبه های ممتاز در آزمون کنکور و اخذ درجه دکتری در رشته داروسازی نائل آمده اند؛ و همچنین با توجه به اهمیت ویژه کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق در تحویل داروهای بدون نسخه توسط داروساز، به لحاظ شناسایی اصالت دارو و جلوگیری از تقلب در کالاهای سلامت محور و بررسی وجود هرگونه عوارض، تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و پیشگیری از بروز خطرات تهدید کننده حیات ناشی از سوء مصرف داروها، بدینوسیله شرح وظایف مسئول فنی و خدمات قابل ارائه در داروخانه به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

لازم به ذکر است که انجام هر یک از وظایف و یا ارائه هر یک از خدمات ذیل می بایست مطابق ضوابط و استانداردهای خدمت اعلام شده توسط سازمان غذا و دارو صورت پذیرد.

❖ شرح وظایف داروساز مسئول فنی داروخانه:

۱. حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی به نحوی که هویت وی هم به لحاظ پوشش ظاهری و هم به لحاظ مکان استقرار برای مراجعه کننده قابل شناسایی باشد.
- تبصره- مسئولین فنی باید ملبس به روپوش سفید بوده و از اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه مجزا و با نصب تابلو مشخص شده باشد. پرسنل غیر داروساز داروخانه باید از روپوش با رنگ متفاوت استفاده کنند.
۲. تطبیق داروهای تحویلی به بیمار با نسخه تجویز شده پزشک پس از بررسی نسخه طبق ضوابط و حصول اطمینان از ارائه صحیح داروها و پذیرفتن مسئولیت با مهر و امضا کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار
۳. عرضه داروهای بدون نسخه با رعایت اصول علمی همراه با ثبت اطلاعات مرتبط و مهر و امضاء مستندات همزمان با تحویل دارو
۴. ثبت و مستندسازی اطلاعات تمام داروهای تحویلی اعم از داروهایی که با نسخه پزشک تحویل می شود و یا داروهای بدون نیاز به نسخه و خدمات مرتبط ارائه شده به پزشک و یا بیمار، در سامانه TTAC و پرونده الکترونیک سلامت (همراه با امضاء الکترونیک)

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۵. التزام به رفتار حرفه‌ای و رعایت اخلاق داروسازی در همه جنبه‌های ارائه خدمت در داروخانه
۶. بررسی اخلاقی، قانونی و علمی نسخ ارائه شده با بکارگیری بانک های اطلاعاتی به روز و برخط
۷. حصول اطمینان از اصالت کلیه اقلام سلامت محور عرضه شده در داروخانه به بیمار
۸. پیشگیری از عرضه اقلام قاچاق، تقلبی و غیر مجاز در داروخانه
۹. نظارت بر تامین فرآورده های سلامت موجود در داروخانه از زنجیره قانونی تامین آن ها
۱۰. انجام هماهنگی با پزشک معالج در صورت نیاز به هرگونه تغییر در نسخه تجویزی
۱۱. ارائه اطلاعات دارویی لازم به بیمار در صورت نیاز به هرگونه تغییر با هماهنگی پزشک
۱۲. بررسی و شناسایی و جداسازی اقلام غیرقابل فروش در داروخانه
۱۳. نظارت برتأمین شرایط نگهداری درست داروها و استفاده از روش های علمی انبارش دارو و فرآوردهای سلامت در داروخانه و انجام کنترل های لازم
۱۴. نظارت بر امحاء مناسب داروهایی که قابلیت مصرف آن ها به هر نحو از بین رفته است
۱۵. ایفای نقش موثر به عنوان عضوی از تیم سلامت در برنامه پزشک خانواده
۱۶. نظارت بر حفظ شرایط بهداشت محیط داروخانه
۱۷. گزارش هرگونه تخلف کشف و یا مشاهده شده به مراجع قانونی

❖ شرح خدمات قابل ارائه در داروخانه

۱. ساخت، ترکیب و آماده سازی داروها با رعایت اصول علمی داروسازی (داروهای ساختنی و ...)
۲. ارائه مشاوره دارویی در دو سطح خصوصی، نیمه خصوصی با رعایت استانداردهای علمی و اخلاقی
۳. فعالیت جهت افزایش آگاهی و دانش تیم سلامت درخصوص داروهای نوین، اشکال جدید دارویی و تجهیزات استفاده از دارو و ملزومات پزشکی و نحوه مصرف منطقی آن ها با ارائه اطلاعات و آموزش های لازم
۴. ارائه فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل های تغذیه ای و ورزشی و آموزش مصرف علمی و منطقی آن ها با هدف کمک به ارتقای سطح سلامت جامعه
۵. ارائه آموزش های لازم در خصوص عوامل خطر و بیماری زا با توجه اصلاح سبک زندگی
۶. آموزش روش های پیشگیری از بیماری با مشارکت در برنامه های غربالگری و ارجاع بیماران شناسایی شده به پزشک به منظور ایجاد امکان تشخیص زودهنگام بیماری
۷. پیگیری و پایش برنامه دارویی بیماران مبتلا به بیماری های مزمن و غیرواگیر با هدف کمک به بیمار (compliance) و افزایش موفقیت برنامه درمانی
۸. تزریق واکسن های قابل ارائه در داروخانه مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۹. عرضه تست های تشخیصی سریع قابل ارائه در داروخانه، ارائه آموزش های لازم درخصوص نحوه انجام تست و انجام آن در صورت نیاز و درخواست بیمار مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۱۰. تنظیم برنامه شیوه زندگی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی بیمار با شناسایی نیازهای دارویی هر بیمار با توجه به خصوصیات فردی وی، مطابق با سیاست های ابلاغی نظام سلامت کشور
۱۱. ارائه خدمات دارویی، مشاوره ای و آموزش های لازم

جهش تولید

مقام معظم رهبری

۱۲. همکاری با پزشک و بیمار برای ایجاد سازگاری و تبعیت بیشتر بیمار در طول فرآیند درمان از طریق فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت‌گرا و بررسی میزان همکاری بیمار در اجرای برنامه دارودرمانی و شناسایی موانع آن

۱۳. مدیریت ناخوشی‌های جزئی با استفاده از داروهای بدون نیاز به نسخه با هدف هدایت جامعه از درمان خودسرانه به سمت خودمراقبتی با مدیریت صحیح و به موقع این ناخوشی‌ها

تبصره- در ارائه این خدمات ثبت مشخصات بیمار شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و شکایت اصلی (chief complaint) الزامی است و دارو باید با مهر و امضا مسئول فنی داروخانه و نظارت وی، تحویل داده شود.

۱۴. مشاوره با مراجعین برای شناسایی هرچه سریعتر بیماری و پیشنهاد ارجاع فوری به پزشک مربوطه

۱۵. پیشگیری از خطاهای داروپزشکی و کاهش هزینه‌های درمانی با تنظیم برنامه دارودرمانی و بررسی رژیم دارویی بیمار

۱۶. کمک به ارتقاء ایمنی بیمار و ایمنی دارویی با تبعیت از پروتکل‌ها و گایدلاین‌های دارویی و بالینی، ارسال سریع و به موقع گزارش عوارض ناخواسته دارویی و سایر فرآورده‌های سلامت و آموزش کافی مرتبط به بیماران

۱۷. کمک به مصرف منطقی دارو و حفظ محیط زیست با بررسی و ساماندهی داروهای موجود در منازل و امحاء مناسب و صحیح آن‌ها در صورت نیاز

۱۸. همکاری با سازمان و دانشگاه و مشارکت مؤثر در مطالعات فارماکواپیدمیولوژی و در برنامه‌های آموزش حرفه‌ای و اجتماعی که به منظور ارتقاء سلامت بیمار توسط این نهادها برنامه‌ریزی می‌شود

۱۹. ارائه کمک‌های اولیه در صورت نیاز و درخواست بیمار

۲۰. انجام بسته‌بندی مجدد و درج اطلاعات دارو، بیمار و پزشک معالج در بسته‌بندی جدید به نحوی که نوع دارو، شرایط نگهداری، عوارض جانبی، هشدارها و نحوه مصرف دارو برای بیمار کاملاً مشخص باشد

عطف به نامه شماره ۶۵۵/۱۱۶۸۹۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ ریاست سازمان غذا و دارو، با توجه به اهمیت به‌سزایی که کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق بر تحویل داروهای بدون نیاز به نسخه توسط مسئول فنی داروخانه در سلامت مردم ایفا میکند و با عنایت به اهمیت ویژه بندهای اول تا سوم شرح وظایف مسئول فنی، تاکید می‌گردد بر اجرای موارد زیر شخصاً نظارت فرمایید و ترتیبی اتخاذ فرمایید تا موارد ذیل سریعاً جهت اجرا و نظارت کامل در بازرسی‌ها مورد توجه ویژه قرار گیرد تا در صورت عدم رعایت مفاد زیر با داروخانه خاطی برخورد جدی و قاطع صورت گیرد.

در هنگام عرضه کلیه نسخ دارویی بیمه و غیر بیمه: کلیه نسخه بیمه‌ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار، باید توسط مسئول فنی داروخانه مهر و امضا گردد و مهر و امضاء نمودن بصورت غیر برخط و همزمان مجاز نمی‌باشد.

۱. **در عرضه کلیه داروهای بدون نیاز به نسخه:** ضروری است برای تحویل این داروها فاکتور دارو با ذکر تاریخ تحویل دارو، مشخصات داروهای تحویلی بیمار شامل نام و دوز و تعداد دارو و مشخصات دریافت‌کننده شامل نام و نام خانوادگی و شماره ملی، شکایت و مشکلی که برای دریافت دارو اظهار نموده (chief complaint) صادر و دارو با نظارت و پس از مهر و امضاء فاکتور توسط مسئول فنی داروخانه تحویل داده شود. نسخه دوم فاکتور با مهر و امضاء مسئول فنی باید تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری شود.

۲. در عرضه دارو از طریق نسخ الکترونیک: مقتضی است هماهنگی لازم با سازمان نظام پزشکی در خصوص اختصاص سریعتر امضاء الکترونیک به مسئولین فنی داروخانه ها و ارائه آموزش های لازم در خصوص نحوه استفاده و تهیه زیرساخت لازم انجام شود.
- تمام نسخ الکترونیک باید همزمان با تحویل دارو به امضاء الکترونیک مسئول فنی داروخانه برسد. مسئولین فنی داروخانه ها موظفند تا زمان دریافت امضا الکترونیک، و آماده شدن زیر ساخت لازم در صورت ثبت نسخه الکترونیک، چنانچه نسخه در برگه دفترچه یا سرنسخه پزشک درج شده، نسخ مذکور و در صورت ارسال نسخه به شکل الکترونیک نسخه ثبت شده در سیستم، نسخه چاپ شده را همزمان با تحویل دارو به بیمار، مهر و امضاء و تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری کنند.
۳. **جداسازی مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل:** از آنجا که مسئول فنی داروخانه باید برای هر مراجعه کننده به داروخانه به سادگی قابل تشخیص از سایر پرسنل داروخانه باشد، مقتضی است از ابتدا سال ۱۴۰۰ **فقط مسئولین فنی از روپوش سفید** با اتیکت مشخص استفاده کنند و **مکان حضور ایشان در داروخانه به صورت مجزا با نصب تابلو مشخص شده باشد.**
۴. **تغییر رنگ لباس پرسنل داروخانه:** مقتضی است با هماهنگی انجمن داروسازان ترتیبی اتخاذ گردد تا از ابتدا سال ۱۴۰۰، جهت تشخیص راحت تر مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل توسط مراجعین، در خصوص تغییر رنگ لباس پرسنل و استفاده پرسنل داروخانه از روپوش به رنگی غیر از سفید اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر سعید نمکی

رونوشت :

✓ جناب آقای دکتر حسینعلی شهریاری رئیس محترم کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی

رئیس / سرپوست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

با سلام؛

نظر به استعلامات شفاهی و مکتوب مسئولین و دستگاه های ناظر پیرامون ایفای نقش و تبیین جایگاه مسئولین فنی داروساز در ارائه خدمات داروخانه ها و پیرو ابلاغ نامه شماره ۱۰۱/۱۵۹۰/د مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ در خصوص "سند جامع خدمات سلامت در داروخانه های ایران" که با هدف بهره مندی بیشتر مردم از خدمات علمی جوانانی که با صرف وقت فراوان و هزینه زیاد به کسب رتبه های ممتاز در آزمون کنکور و اخذ درجه دکتری در رشته داروسازی نائل آمده اند؛ و همچنین با توجه به اهمیت ویژه کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق در تحویل داروهای بدون نسخه توسط داروساز، به لحاظ شناسایی اصالت دارو و جلوگیری از تقلب در کالاهای سلامت محور و بررسی وجود هرگونه عوارض، تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و پیشگیری از بروز خطرات تهدید کننده حیات ناشی از سوء مصرف داروها، بدینوسیله شرح وظایف مسئول فنی و خدمات قابل ارائه در داروخانه به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

لازم به ذکر است که انجام هریک از وظایف و یا ارائه هریک از خدمات ذیل می بایست مطابق ضوابط و استانداردهای خدمت اعلام شده توسط سازمان غذا و دارو صورت پذیرد.

❖ شرح وظایف داروساز مسئول فنی داروخانه:

۱. حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی به نحوی که هویت وی هم به لحاظ پوشش ظاهری و هم به لحاظ مکان استقرار برای مراجعه کننده قابل شناسایی باشد.
- تبصره- مسئولین فنی باید ملبس به روپوش سفید بوده و از اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه مجزا و با نصب تابلو مشخص شده باشد. پرسنل غیر داروساز داروخانه باید از روپوش با رنگ متفاوت استفاده کنند.
۲. تطبیق داروهای تحویلی به بیمار با نسخه تجویز شده پزشک پس از بررسی نسخه طبق ضوابط و حصول اطمینان از ارائه صحیح داروها و پذیرفتن مسئولیت با مهر و امضا کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار
۳. عرضه داروهای بدون نسخه با رعایت اصول علمی همراه با ثبت اطلاعات مرتبط و مهر و امضاء مستندات همزمان با تحویل دارو
۴. ثبت و مستندسازی اطلاعات تمام داروهای تحویلی اعم از داروهایی که با نسخه پزشک تحویل می شود و یا داروهای بدون نیاز به نسخه و خدمات مرتبط ارائه شده به پزشک و یا بیمار، در سامانه TTAC و پرونده الکترونیک سلامت (همراه با امضاء الکترونیک)
۵. التزام به رفتار حرفه ای و رعایت اخلاق داروسازی در همه جنبه های ارائه خدمت در داروخانه
۶. بررسی اخلاقی، قانونی و علمی نسخ ارائه شده با بکارگیری بانک های اطلاعاتی به روز و برخط
۷. حصول اطمینان از اصالت کلیه اقلام سلامت محور عرضه شده در داروخانه به بیمار

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۸. پیشگیری از عرضه اقلام قاچاق، تقلبی و غیر مجاز در داروخانه
۹. نظارت بر تامین فرآورده های سلامت موجود در داروخانه از زنجیره قانونی تامین آن ها
۱۰. انجام هماهنگی با پزشک معالج در صورت نیاز به هرگونه تغییر در نسخه تجویزی
۱۱. ارائه اطلاعات دارویی لازم به بیمار در صورت نیاز به هرگونه تغییر با هماهنگی پزشک
۱۲. بررسی و شناسایی و جداسازی اقلام غیرقابل فروش در داروخانه
۱۳. نظارت برتأمین شرایط نگهداری درست داروها و استفاده از روش های علمی انبارش دارو و فرآوردهای سلامت در داروخانه و انجام کنترل های لازم
۱۴. نظارت بر امحاء مناسب داروهایی که قابلیت مصرف آن ها به هر نحو از بین رفته است
۱۵. ایفای نقش موثر به عنوان عضوی از تیم سلامت در برنامه پزشک خانواده
۱۶. نظارت بر حفظ شرایط بهداشت محیط داروخانه
۱۷. گزارش هرگونه تخلف کشف و یا مشاهده شده به مراجع قانونی

❖ شرح خدمات قابل ارائه در داروخانه

۱. ساخت، ترکیب و آماده سازی داروها با رعایت اصول علمی داروسازی (داروهای ساختنی و ...)
۲. ارائه مشاوره دارویی در دو سطح خصوصی، نیمه خصوصی با رعایت استانداردهای علمی و اخلاقی
۳. فعالیت جهت افزایش آگاهی و دانش تیم سلامت درخصوص داروهای نوین، اشکال جدید دارویی و تجهیزات استفاده از دارو و ملزومات پزشکی و نحوه مصرف منطقی آن ها با ارائه اطلاعات و آموزش های لازم
۴. ارائه فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل های تغذیه ای و ورزشی و آموزش مصرف علمی و منطقی آن ها با هدف کمک به ارتقای سطح سلامت جامعه
۵. ارائه آموزش های لازم در خصوص عوامل خطر و بیماری زا با توجه اصلاح سبک زندگی
۶. آموزش روش های پیشگیری از بیماری با مشارکت در برنامه های غربالگری و ارجاع بیماران شناسایی شده به پزشک به منظور ایجاد امکان تشخیص زودهنگام بیماری
۷. پیگیری و پایش برنامه دارویی بیماران مبتلا به بیماری های مزمن و غیرواگیر با هدف کمک به بیمار (compliance) و افزایش موفقیت برنامه درمانی
۸. تزیق واکسن های قابل ارائه در داروخانه مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۹. عرضه تست های تشخیصی سریع قابل ارائه در داروخانه، ارائه آموزش های لازم درخصوص نحوه انجام تست و انجام آن در صورت نیاز و درخواست بیمار مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۱۰. تنظیم برنامه شیوه زندگی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی بیمار با شناسایی نیازهای دارویی هر بیمار با توجه به خصوصیات فردی وی، مطابق با سیاست های ابلاغی نظام سلامت کشور
۱۱. ارائه خدمات دارویی، مشاوره ای و آموزش های لازم
۱۲. همکاری با پزشک و بیمار برای ایجاد سازگاری و تبعیت بیشتر بیمار در طول فرآیند درمان از طریق فرآیندهای تصمیم گیری مشارکت گرا و بررسی میزان همکاری بیمار در اجرای برنامه دارودرمانی و شناسایی موانع آن

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۱۳. مدیریت ناخوشی های جزئی با استفاده از داروهای بدون نیاز به نسخه با هدف هدایت جامعه از درمان خودسرانه به سمت خود مراقبتی با مدیریت صحیح و به موقع این ناخوشی ها
- تبصره-** در ارائه این خدمات ثبت مشخصات بیمار شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و شکایت اصلی (chief complaint) الزامی است و دارو باید با مهر و امضا مسئول فنی داروخانه و نظارت وی، تحویل داده شود.
۱۴. مشاوره با مراجعین برای شناسایی هر چه سریعتر بیماری و پیشنهاد ارجاع فوری به پزشک مربوطه
۱۵. پیشگیری از خطاهای داروپزشکی و کاهش هزینه های درمانی با تنظیم برنامه دارودرمانی و بررسی رژیم دارویی بیمار
۱۶. کمک به ارتقاء ایمنی بیمار و ایمنی دارویی با تبعیت از پروتکل ها و گایدلاین های دارویی و بالینی، ارسال سریع و به موقع گزارش عوارض ناخواسته دارویی و سایر فرآورده های سلامت و آموزش کافی مرتبط به بیماران
۱۷. کمک به مصرف منطقی دارو و حفظ محیط زیست با بررسی و ساماندهی داروهای موجود در منازل و امحاء مناسب و صحیح آن ها در صورت نیاز
۱۸. همکاری با سازمان و دانشگاه و مشارکت مؤثر در مطالعات فارماکوپیدمیولوژی و در برنامه های آموزش حرفه ای و اجتماعی که به منظور ارتقاء سلامت بیمار توسط این نهاد ها برنامه ریزی می شود
۱۹. ارائه کمک های اولیه در صورت نیاز و درخواست بیمار
۲۰. انجام بسته بندی مجدد و درج اطلاعات دارو، بیمار و پزشک معالج در بسته بندی جدید به نحوی که نوع دارو، شرایط نگهداری، عوارض جانبی، هشدارها و نحوه مصرف دارو برای بیمار کاملاً مشخص باشد

عطف به نامه شماره ۶۵۵/۱۱۶۸۹۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ ریاست سازمان غذا و دارو، با توجه به اهمیت به سزایی که کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق بر تحویل داروهای بدون نیاز به نسخه توسط مسئول فنی داروخانه در سلامت مردم ایفا میکند و با عنایت به اهمیت ویژه بندهای اول تا سوم شرح وظایف مسئول فنی، تاکید می گردد بر اجرای موارد زیر شخصاً نظارت فرمایید و ترتیبی اتخاذ فرمایید تا موارد ذیل سریعاً جهت اجرا و نظارت کامل در بازرسی ها مورد توجه ویژه قرار گیرد تا در صورت عدم رعایت مفاد زیر با داروخانه خاطی برخورد جدی و قاطع صورت گیرد.

در هنگام عرضه کلیه نسخ دارویی بیمه و غیر بیمه: کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار، باید توسط مسئول فنی داروخانه مهر و امضا گردد و امضاء نمودن بصورت غیر برخط و همزمان مجاز نمی باشد.

۱. **در عرضه کلیه داروهای بدون نیاز به نسخه:** ضروری است برای تحویل این داروها فاکتور دارو با ذکر تاریخ تحویل دارو، مشخصات داروهای تحویلی بیمار شامل نام و دوز و تعداد دارو و مشخصات دریافت کننده شامل نام و نام خانوادگی و شماره ملی، شکایت و مشکلی که برای دریافت دارو اظهار نموده (chief complaint) صادر و دارو با نظارت و پس از مهر و امضاء فاکتور توسط مسئول فنی داروخانه تحویل داده شود. نسخه دوم فاکتور با مهر و امضاء مسئول فنی باید تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری شود.

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۲. در عرضه دارو از طریق نسخ الکترونیک: مقتضی است هماهنگی لازم با سازمان نظام پزشکی در خصوص اختصاص سریعتر امضاء الکترونیک به مسئولین فنی داروخانه ها و ارائه آموزش های لازم در خصوص نحوه استفاده و تهیه زیرساخت لازم انجام شود.
تمام نسخ الکترونیک باید همزمان با تحویل دارو به امضاء الکترونیک مسئول فنی داروخانه برسد. مسئولین فنی داروخانه ها موظفند تا زمان دریافت امضا الکترونیک، و آماده شدن زیر ساخت لازم در صورت ثبت نسخه الکترونیک، چنانچه نسخه در برگه دفترچه یا سرنسخه پزشک درج شده، نسخ مذکور و در صورت ارسال نسخه به شکل الکترونیک نسخه ثبت شده در سیستم، نسخه چاپ شده را همزمان با تحویل دارو به بیمار، مهر و امضاء و تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری کنند.
۳. **جداسازی مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل:** از آنجا که مسئول فنی داروخانه باید برای هر مراجعه کننده به داروخانه به سادگی قابل تشخیص از سایر پرسنل داروخانه باشد، مقتضی است از ابتدا سال ۱۴۰۰ فقط **مسئولین فنی از روپوش سفید** با اتیکت مشخص استفاده کنند و **مکان حضور ایشان در داروخانه به صورت مجزا با نصب تابلو** مشخص شده باشد.
۴. **تغییر رنگ لباس پرسنل داروخانه:** مقتضی است با هماهنگی انجمن داروسازان ترتیبی اتخاذ گردد تا از ابتدا سال ۱۴۰۰، جهت تشخیص راحت تر مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل توسط مراجعین، در خصوص تغییر رنگ لباس پرسنل و استفاده پرسنل داروخانه از روپوش به رنگی غیر از سفید اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر سعید نمکی

رونوشت:

✓ جناب آقای دکتر محمدرضا ظفرقندی رئیس محترم سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران

رئیس / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

با سلام؛

نظر به استعلامات شفاهی و مکتوب مسئولین و دستگاه های ناظر پیرامون ایفای نقش و تبیین جایگاه مسئولین فنی داروساز در ارائه خدمات داروخانه ها و پیرو ابلاغ نامه شماره ۱۰۱/۱۵۹۰/د مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ درخصوص "سند جامع خدمات سلامت در داروخانه های ایران" که با هدف بهره مندی بیشتر مردم از خدمات علمی جوانانی که با صرف وقت فراوان و هزینه زیاد به کسب رتبه های ممتاز در آزمون کنکور و اخذ درجه دکتری در رشته داروسازی ناآل آمده اند؛ و همچنین با توجه به اهمیت ویژه کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق در تحویل داروهای بدون نسخه توسط داروساز، به لحاظ شناسایی اصالت دارو و جلوگیری از تقلب در کالاهای سلامت محور و بررسی وجود هرگونه عوارض، تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و پیشگیری از بروز خطرات تهدید کننده حیات ناشی از سوء مصرف داروها، بدینوسیله شرح وظایف مسئول فنی و خدمات قابل ارائه در داروخانه به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

لازم به ذکر است که انجام هریک از وظایف و یا ارائه هریک از خدمات ذیل می بایست مطابق ضوابط و استانداردهای خدمت اعلام شده توسط سازمان غذا و دارو صورت پذیرد.

❖ شرح وظایف داروساز مسئول فنی داروخانه:

۱. حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی به نحوی که هویت وی هم به لحاظ پوشش ظاهری و هم به لحاظ مکان استقرار برای مراجعه کننده قابل شناسایی باشد.
- تبصره- مسئولین فنی باید ملبس به روپوش سفید بوده و از اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه مجزا و با نصب تابلو مشخص شده باشد. پرسنل غیر داروساز داروخانه باید از روپوش با رنگ متفاوت استفاده کنند.
۲. تطبیق داروهای تحویلی به بیمار با نسخه تجویز شده پزشک پس از بررسی نسخه طبق ضوابط و حصول اطمینان از ارائه صحیح داروها و پذیرفتن مسئولیت با مهر و امضا کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار
۳. عرضه داروهای بدون نسخه با رعایت اصول علمی همراه با ثبت اطلاعات مرتبط و مهر و امضاء مستندات همزمان با تحویل دارو
۴. ثبت و مستندسازی اطلاعات تمام داروهای تحویلی اعم از داروهایی که با نسخه پزشک تحویل می شود و یا داروهای بدون نیاز به نسخه و خدمات مرتبط ارائه شده به پزشک و یا بیمار، در سامانه TTAC و پرونده الکترونیک سلامت (همراه با امضاء الکترونیک)
۵. التزام به رفتار حرفه ای و رعایت اخلاق داروسازی در همه جنبه های ارائه خدمت در داروخانه
۶. بررسی اخلاقی، قانونی و علمی نسخ ارائه شده با بکارگیری بانک های اطلاعاتی به روز و برخط
۷. حصول اطمینان از اصالت کلیه اقلام سلامت محور عرضه شده در داروخانه به بیمار
۸. پیشگیری از عرضه اقلام قاچاق، تقلبی و غیر مجاز در داروخانه

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۹. نظارت بر تامین فرآورده های سلامت موجود در داروخانه از زنجیره قانونی تامین آن ها
۱۰. انجام هماهنگی با پزشک معالج در صورت نیاز به هرگونه تغییر در نسخه تجویزی
۱۱. ارائه اطلاعات دارویی لازم به بیمار در صورت نیاز به هرگونه تغییر با هماهنگی پزشک
۱۲. بررسی و شناسایی و جداسازی اقلام غیرقابل فروش در داروخانه
۱۳. نظارت برتامین شرایط نگهداری درست داروها و استفاده از روش های علمی انبارش دارو و فرآوردهای سلامت در داروخانه و انجام کنترل های لازم
۱۴. نظارت بر امحاء مناسب داروهایی که قابلیت مصرف آن ها به هر نحو از بین رفته است
۱۵. ایفای نقش موثر به عنوان عضوی از تیم سلامت در برنامه پزشک خانواده
۱۶. نظارت بر حفظ شرایط بهداشت محیط داروخانه
۱۷. گزارش هرگونه تخلف کشف و یا مشاهده شده به مراجع قانونی

❖ شرح خدمات قابل ارائه در داروخانه

۱. ساخت، ترکیب و آماده سازی داروها با رعایت اصول علمی داروسازی (داروهای ساختنی و ...)
۲. ارائه مشاوره دارویی در دو سطح خصوصی، نیمه خصوصی با رعایت استانداردهای علمی و اخلاقی
۳. فعالیت جهت افزایش آگاهی و دانش تیم سلامت درخصوص داروهای نوین، اشکال جدید دارویی و تجهیزات استفاده از دارو و ملزومات پزشکی و نحوه مصرف منطقی آن ها با ارائه اطلاعات و آموزش های لازم
۴. ارائه فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل های تغذیه ای و ورزشی و آموزش مصرف علمی و منطقی آن ها با هدف کمک به ارتقای سطح سلامت جامعه
۵. ارائه آموزش های لازم در خصوص عوامل خطر و بیماری زا با توجه اصلاح سبک زندگی
۶. آموزش روش های پیشگیری از بیماری با مشارکت در برنامه های غربالگری و ارجاع بیماران شناسایی شده به پزشک به منظور ایجاد امکان تشخیص زودهنگام بیماری
۷. پیگیری و پایش برنامه دارویی بیماران مبتلا به بیماری های مزمن و غیرواگیر با هدف کمک به بیمار (compliance) و افزایش موفقیت برنامه درمانی
۸. تزریق واکسن های قابل ارائه در داروخانه مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۹. عرضه تست های تشخیصی سریع قابل ارائه در داروخانه، ارائه آموزش های لازم درخصوص نحوه انجام تست و انجام آن در صورت نیاز و درخواست بیمار مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۱۰. تنظیم برنامه شیوه زندگی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی بیمار با شناسایی نیازهای دارویی هر بیمار با توجه به خصوصیات فردی وی، مطابق با سیاست های ابلاغی نظام سلامت کشور
۱۱. ارائه خدمات دارویی، مشاوره ای و آموزش های لازم
۱۲. همکاری با پزشک و بیمار برای ایجاد سازگاری و تبعیت بیشتر بیمار در طول فرآیند درمان از طریق فرآیندهای تصمیم گیری مشارکت گرا و بررسی میزان همکاری بیمار در اجرای برنامه دارودرمانی و شناسایی موانع آن

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۱۳. مدیریت ناخوشی های جزئی با استفاده از داروهای بدون نیاز به نسخه با هدف هدایت جامعه از درمان خودسرانه به سمت خود مراقبتی با مدیریت صحیح و به موقع این ناخوشی ها
- تبصره-** در ارائه این خدمات ثبت مشخصات بیمار شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و شکایت اصلی (chief complaint) الزامی است و دارو باید با مهر و امضا مسئول فنی داروخانه و نظارت وی، تحویل داده شود.
۱۴. مشاوره با مراجعین برای شناسایی هر چه سریعتر بیماری و پیشنهاد ارجاع فوری به پزشک مربوطه
۱۵. پیشگیری از خطاهای داروپزشکی و کاهش هزینه های درمانی با تنظیم برنامه دارودرمانی و بررسی رژیم دارویی بیمار
۱۶. کمک به ارتقاء ایمنی بیمار و ایمنی دارویی با تبعیت از پروتکل ها و گایدلاین های دارویی و بالینی، ارسال سریع و به موقع گزارش عوارض ناخواسته دارویی و سایر فرآورده های سلامت و آموزش کافی مرتبط به بیماران
۱۷. کمک به مصرف منطقی دارو و حفظ محیط زیست با بررسی و ساماندهی داروهای موجود در منازل و امحاء مناسب و صحیح آن ها در صورت نیاز
۱۸. همکاری با سازمان و دانشگاه و مشارکت مؤثر در مطالعات فارماکوپیدمیولوژی و در برنامه های آموزش حرفه ای و اجتماعی که به منظور ارتقاء سلامت بیمار توسط این نهاد ها برنامه ریزی می شود
۱۹. ارائه کمک های اولیه در صورت نیاز و درخواست بیمار
۲۰. انجام بسته بندی مجدد و درج اطلاعات دارو، بیمار و پزشک معالج در بسته بندی جدید به نحوی که نوع دارو، شرایط نگهداری، عوارض جانبی، هشدارها و نحوه مصرف دارو برای بیمار کاملاً مشخص باشد

عطف به نامه شماره ۶۵۵/۱۱۶۸۹۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ ریاست سازمان غذا و دارو، با توجه به اهمیت به سزایی که کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق بر تحویل داروهای بدون نیاز به نسخه توسط مسئول فنی داروخانه در سلامت مردم ایفا میکند و با عنایت به اهمیت ویژه بندهای اول تا سوم شرح وظایف مسئول فنی، تاکید می گردد بر اجرای موارد زیر شخصاً نظارت فرمایید و ترتیبی اتخاذ فرمایید تا موارد ذیل سریعاً جهت اجرا و نظارت کامل در بازرسی ها مورد توجه ویژه قرار گیرد تا در صورت عدم رعایت مفاد زیر با داروخانه خاطی برخورد جدی و قاطع صورت گیرد.

در هنگام عرضه کلیه نسخ دارویی بیمه و غیر بیمه: کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار، باید توسط مسئول فنی داروخانه مهر و امضا گردد و امضاء نمودن بصورت غیر برخط و همزمان مجاز نمی باشد.

۱. **در عرضه کلیه داروهای بدون نیاز به نسخه:** ضروری است برای تحویل این داروها فاکتور دارو با ذکر تاریخ تحویل دارو، مشخصات داروهای تحویلی بیمار شامل نام و دوز و تعداد دارو و مشخصات دریافت کننده شامل نام و نام خانوادگی و شماره ملی، شکایت و مشکلی که برای دریافت دارو اظهار نموده (chief complaint) صادر و دارو با نظارت و پس از مهر و امضاء فاکتور توسط مسئول فنی داروخانه تحویل داده شود. نسخه دوم فاکتور با مهر و امضاء مسئول فنی باید تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری شود.

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۲. در عرضه دارو از طریق نسخ الکترونیک: مقتضی است هماهنگی لازم با سازمان نظام پزشکی در خصوص اختصاص سریعتر امضاء الکترونیک به مسئولین فنی داروخانه ها و ارائه آموزش های لازم در خصوص نحوه استفاده و تهیه زیرساخت لازم انجام شود.

تمام نسخ الکترونیک باید همزمان با تحویل دارو به امضاء الکترونیک مسئول فنی داروخانه برسد. مسئولین فنی داروخانه ها موظفند تا زمان دریافت امضا الکترونیک، و آماده شدن زیر ساخت لازم در صورت ثبت نسخه الکترونیک، چنانچه نسخه در برگه دفترچه یا سرنسخه پزشک درج شده، نسخ مذکور و در صورت ارسال نسخه به شکل الکترونیک نسخه ثبت شده در سیستم، نسخه چاپ شده را همزمان با تحویل دارو به بیمار، مهر و امضاء و تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری کنند.

۳. جداسازی مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل: از آنجا که مسئول فنی داروخانه باید برای هر مراجعه کننده به داروخانه به سادگی قابل تشخیص از سایر پرسنل داروخانه باشد، مقتضی است از ابتدا سال ۱۴۰۰ فقط مسئولین فنی از روپوش سفید با اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه به صورت مجزا با نصب تابلو مشخص شده باشد.

۴. تغییر رنگ لباس پرسنل داروخانه: مقتضی است با هماهنگی انجمن داروسازان ترتیبی اتخاذ گردد تا از ابتدا سال ۱۴۰۰، جهت تشخیص راحت تر مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل توسط مراجعین، در خصوص تغییر رنگ لباس پرسنل و استفاده پرسنل داروخانه از روپوش به رنگی غیر از سفید اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر سعید نمکی

رونوشت :

✓ جناب آقای دکتر ضیاء رئیس محترم انجمن داروسازان ایران

رئیس / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

با سلام؛

نظر به استعلامات شفاهی و مکتوب مسئولین و دستگاه های ناظر پیرامون ایفای نقش و تبیین جایگاه مسئولین فنی داروساز در ارائه خدمات داروخانه ها و پیرو ابلاغ نامه شماره ۱۰۱/۱۵۹۰/د مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ در خصوص "سند جامع خدمات سلامت در داروخانه های ایران" که با هدف بهره مندی بیشتر مردم از خدمات علمی جوانانی که با صرف وقت فراوان و هزینه زیاد به کسب رتبه های ممتاز در آزمون کنکور و اخذ درجه دکتری در رشته داروسازی نائل آمده اند؛ و همچنین با توجه به اهمیت ویژه کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق در تحویل داروهای بدون نسخه توسط داروساز، به لحاظ شناسایی اصالت دارو و جلوگیری از تقلب در کالاهای سلامت محور و بررسی وجود هرگونه عوارض، تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و پیشگیری از بروز خطرات تهدید کننده حیات ناشی از سوء مصرف داروها، بدینوسیله شرح وظایف مسئول فنی و خدمات قابل ارائه در داروخانه به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

لازم به ذکر است که انجام هر یک از وظایف و یا ارائه هر یک از خدمات ذیل می بایست مطابق ضوابط و استانداردهای خدمت اعلام شده توسط سازمان غذا و دارو صورت پذیرد.

❖ شرح وظایف داروساز مسئول فنی داروخانه:

۱. حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی به نحوی که هویت وی هم به لحاظ پوشش ظاهری و هم به لحاظ مکان استقرار برای مراجعه کننده قابل شناسایی باشد.
- تبصره- مسئولین فنی باید ملبس به روپوش سفید بوده و از اتیکت مشخص استفاده کنند و مکان حضور ایشان در داروخانه مجزا و با نصب تابلو مشخص شده باشد. پرسنل غیر داروساز داروخانه باید از روپوش با رنگ متفاوت استفاده کنند.
۲. تطبیق داروهای تحویلی به بیمار با نسخه تجویز شده پزشک پس از بررسی نسخه طبق ضوابط و حصول اطمینان از ارائه صحیح داروها و پذیرفتن مسئولیت با مهر و امضا کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار
۳. عرضه داروهای بدون نسخه با رعایت اصول علمی همراه با ثبت اطلاعات مرتبط و مهر و امضاء مستندات همزمان با تحویل دارو
۴. ثبت و مستندسازی اطلاعات تمام داروهای تحویلی اعم از داروهایی که با نسخه پزشک تحویل می شود و یا داروهای بدون نیاز به نسخه و خدمات مرتبط ارائه شده به پزشک و یا بیمار، در سامانه TTAC و پرونده الکترونیک سلامت (همراه با امضاء الکترونیک)
۵. التزام به رفتار حرفه ای و رعایت اخلاق داروسازی در همه جنبه های ارائه خدمت در داروخانه
۶. بررسی اخلاقی، قانونی و علمی نسخ ارائه شده با بکارگیری بانک های اطلاعاتی به روز و برخط
۷. حصول اطمینان از اصالت کلیه اقلام سلامت محور عرضه شده در داروخانه به بیمار

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

۸. پیشگیری از عرضه اقلام قاچاق، تقلبی و غیر مجاز در داروخانه
۹. نظارت بر تامین فرآورده های سلامت موجود در داروخانه از زنجیره قانونی تامین آن ها
۱۰. انجام هماهنگی با پزشک معالج در صورت نیاز به هرگونه تغییر در نسخه تجویزی
۱۱. ارائه اطلاعات دارویی لازم به بیمار در صورت نیاز به هرگونه تغییر با هماهنگی پزشک
۱۲. بررسی و شناسایی و جداسازی اقلام غیرقابل فروش در داروخانه
۱۳. نظارت برتأمین شرایط نگهداری درست داروها و استفاده از روش های علمی انبارش دارو و فرآوردهای سلامت در داروخانه و انجام کنترل های لازم
۱۴. نظارت بر امحاء مناسب داروهایی که قابلیت مصرف آن ها به هر نحو از بین رفته است
۱۵. ایفای نقش موثر به عنوان عضوی از تیم سلامت در برنامه پزشک خانواده
۱۶. نظارت بر حفظ شرایط بهداشت محیط داروخانه
۱۷. گزارش هرگونه تخلف کشف و یا مشاهده شده به مراجع قانونی

❖ شرح خدمات قابل ارائه در داروخانه

۱. ساخت، ترکیب و آماده سازی داروها با رعایت اصول علمی داروسازی (داروهای ساختنی و ...)
۲. ارائه مشاوره دارویی در دو سطح خصوصی، نیمه خصوصی با رعایت استانداردهای علمی و اخلاقی
۳. فعالیت جهت افزایش آگاهی و دانش تیم سلامت درخصوص داروهای نوین، اشکال جدید دارویی و تجهیزات استفاده از دارو و ملزومات پزشکی و نحوه مصرف منطقی آن ها با ارائه اطلاعات و آموزش های لازم
۴. ارائه فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل های تغذیه ای و ورزشی و آموزش مصرف علمی و منطقی آن ها با هدف کمک به ارتقای سطح سلامت جامعه
۵. ارائه آموزش های لازم در خصوص عوامل خطر و بیماری زا با توجه اصلاح سبک زندگی
۶. آموزش روش های پیشگیری از بیماری با مشارکت در برنامه های غربالگری و ارجاع بیماران شناسایی شده به پزشک به منظور ایجاد امکان تشخیص زودهنگام بیماری
۷. پیگیری و پایش برنامه دارویی بیماران مبتلا به بیماری های مزمن و غیرواگیر با هدف کمک به بیمار (compliance) و افزایش موفقیت برنامه درمانی
۸. تزیق واکسن های قابل ارائه در داروخانه مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۹. عرضه تست های تشخیصی سریع قابل ارائه در داروخانه، ارائه آموزش های لازم درخصوص نحوه انجام تست و انجام آن در صورت نیاز و درخواست بیمار مطابق مجوزها و دستورالعمل های صادره
۱۰. تنظیم برنامه شیوه زندگی به منظور ارتقاء کیفیت زندگی بیمار با شناسایی نیازهای دارویی هر بیمار با توجه به خصوصیات فردی وی، مطابق با سیاست های ابلاغی نظام سلامت کشور
۱۱. ارائه خدمات دارویی، مشاوره ای و آموزش های لازم
۱۲. همکاری با پزشک و بیمار برای ایجاد سازگاری و تبعیت بیشتر بیمار در طول فرآیند درمان از طریق فرآیندهای تصمیم گیری مشارکت گرا و بررسی میزان همکاری بیمار در اجرای برنامه دارودرمانی و شناسایی موانع آن

۱۳. مدیریت ناخوشی های جزئی با استفاده از داروهای بدون نیاز به نسخه با هدف هدایت جامعه از درمان خودسرانه به سمت خود مراقبتی با مدیریت صحیح و به موقع این ناخوشی ها
- تبصره-** در ارائه این خدمات ثبت مشخصات بیمار شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی و شکایت اصلی (chief complaint) الزامی است و دارو باید با مهر و امضا مسئول فنی داروخانه و نظارت وی، تحویل داده شود.
۱۴. مشاوره با مراجعین برای شناسایی هر چه سریعتر بیماری و پیشنهاد ارجاع فوری به پزشک مربوطه
۱۵. پیشگیری از خطاهای داروپزشکی و کاهش هزینه های درمانی با تنظیم برنامه دارودرمانی و بررسی رژیم دارویی بیمار
۱۶. کمک به ارتقاء ایمنی بیمار و ایمنی دارویی با تبعیت از پروتکل ها و گایدلاین های دارویی و بالینی، ارسال سریع و به موقع گزارش عوارض ناخواسته دارویی و سایر فرآورده های سلامت و آموزش کافی مرتبط به بیماران
۱۷. کمک به مصرف منطقی دارو و حفظ محیط زیست با بررسی و ساماندهی داروهای موجود در منازل و امحاء مناسب و صحیح آن ها در صورت نیاز
۱۸. همکاری با سازمان و دانشگاه و مشارکت مؤثر در مطالعات فارماکوپیدمیولوژی و در برنامه های آموزش حرفه ای و اجتماعی که به منظور ارتقاء سلامت بیمار توسط این نهاد ها برنامه ریزی می شود
۱۹. ارائه کمک های اولیه در صورت نیاز و درخواست بیمار
۲۰. انجام بسته بندی مجدد و درج اطلاعات دارو، بیمار و پزشک معالج در بسته بندی جدید به نحوی که نوع دارو، شرایط نگهداری، عوارض جانبی، هشدارها و نحوه مصرف دارو برای بیمار کاملاً مشخص باشد

عطف به نامه شماره ۶۵۵/۱۱۶۸۹۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ ریاست سازمان غذا و دارو، با توجه به اهمیت به سزایی که کنترل علمی نسخ و نظارت دقیق بر تحویل داروهای بدون نیاز به نسخه توسط مسئول فنی داروخانه در سلامت مردم ایفا میکند و با عنایت به اهمیت ویژه بندهای اول تا سوم شرح وظایف مسئول فنی، تاکید می گردد بر اجرای موارد زیر شخصاً نظارت فرمایید و ترتیبی اتخاذ فرمایید تا موارد ذیل سریعاً جهت اجرا و نظارت کامل در بازرسی ها مورد توجه ویژه قرار گیرد تا در صورت عدم رعایت مفاد زیر با داروخانه خاطی برخورد جدی و قاطع صورت گیرد.

در هنگام عرضه کلیه نسخ دارویی بیمه و غیر بیمه: کلیه نسخ بیمه ای و آزاد همزمان با تحویل دارو به بیمار، باید توسط مسئول فنی داروخانه مهر و امضا گردد و امضاء نمودن بصورت غیر برخط و همزمان مجاز نمی باشد.

۱. **در عرضه کلیه داروهای بدون نیاز به نسخه:** ضروری است برای تحویل این داروها فاکتور دارو با ذکر تاریخ تحویل دارو، مشخصات داروهای تحویلی بیمار شامل نام و دوز و تعداد دارو و مشخصات دریافت کننده شامل نام و نام خانوادگی و شماره ملی، شکایت و مشکلی که برای دریافت دارو اظهار نموده (chief complaint) صادر و دارو با نظارت و پس از مهر و امضاء فاکتور توسط مسئول فنی داروخانه تحویل داده شود. نسخه دوم فاکتور با مهر و امضاء مسئول فنی باید تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری شود.
۲. **در عرضه دارو از طریق نسخ الکترونیک:** مقتضی است هماهنگی لازم با سازمان نظام پزشکی در خصوص اختصاص سریعتر امضاء الکترونیک به مسئولین فنی داروخانه ها و ارائه آموزش های لازم در خصوص نحوه استفاده و تهیه زیرساخت لازم انجام شود.

جهش تولید

مقام معظم رهبری

وزیر

تمام نسخ الکترونیک باید همزمان با تحویل دارو به امضاء الکترونیک مسئول فنی داروخانه برسد. مسئولین فنی داروخانه ها موظفند تا زمان دریافت امضا الکترونیک، و آماده شدن زیر ساخت لازم در صورت ثبت نسخه الکترونیک، چنانچه نسخه در برگه دفترچه یا سرنسخه پزشک درج شده، نسخ مذکور و در صورت ارسال نسخه به شکل الکترونیک نسخه ثبت شده در سیستم، نسخه چاپ شده را همزمان با تحویل دارو به بیمار، مهر و امضاء و تا پایان هر ماه در داروخانه نگهداری کنند.

۳. **جداسازی مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل:** از آنجا که مسئول فنی داروخانه باید برای هر مراجعه کننده به داروخانه به سادگی قابل تشخیص از سایر پرسنل داروخانه باشد، مقتضی است از ابتدا سال ۱۴۰۰ فقط **مسئولین فنی از روپوش سفید** با اتیکت مشخص استفاده کنند و **مکان حضور ایشان در داروخانه به صورت مجزا با نصب تابلو** مشخص شده باشد.

۴. **تغییر رنگ لباس پرسنل داروخانه:** مقتضی است با هماهنگی انجمن داروسازان ترتیبی اتخاذ گردد تا از ابتدا سال ۱۴۰۰، جهت تشخیص راحت تر مسئول فنی داروخانه از سایر پرسنل توسط مراجعین، در خصوص تغییر رنگ لباس پرسنل و استفاده پرسنل داروخانه از روپوش به رنگی غیر از سفید اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر سعید نمکی